

УДК 372.06:372.382

Олена Квас, доктор педагогічних наук,
професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Мар'яна Айзенбарт, аспірантка кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО- КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розкрито сутність та значення соціально-комунікативної компетенції, проаналізовано вплив використання ігор для реалізації низки важливих завдань із формування соціально-комунікативних навичок старших дошкільників. Визначено організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності та запропонована програма тренінгів для формування даної компетенції дітей.

Ключові слова: ігрова діяльність, компетентнісне навчання і виховання, соціально-комунікативна компетенція, соціально-комунікативні уміння дітей старшого дошкільного віку, старший дошкільник, формувальний етап дослідження.

Рис. 1. Табл. 1. Літ. 3.

Елена Квас, доктор педагогических наук, профессор кафедры общей педагогики и дошкольного образования
Марьяна Айзенбарт, аспирантка кафедры общей педагогики и дошкольного образования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

ОРГАНИЗАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНО-КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТАРШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ИГРОВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В статье раскрыта сущность и значение социально-коммуникативной компетенции, проанализировано влияние использования игр для реализации ряда важных задач по формированию социально-коммуникативных навыков старших дошкольников. Определены организационно-педагогические условия формирования социально-коммуникативной компетенции у детей старшего дошкольного возраста средствами игровой деятельности и предложена программа тренингов для формирования данной компетенции.

Ключевые слова: игровая деятельность, компетентностный подход к обучению и воспитанию, социально-коммуникативная компетенция, социально-коммуникативные умения детей старшего дошкольного возраста, старший дошкольник, формирующий этап исследования.

Olena Kvas, Ph.D. (Pedagogy) Prof. of Pedagogic and Preschool Education Department
Maryana Ayzenbart, Postgraduate of General Pedagogic and Preschool Education Department
Drohobych State Pedagogical University by I. Franko

ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR FORMATION OF SOCIO COMMUNICATIVE COMPETENCE OF SENIOR PRESCHOOLERS BY MEANS OF ROLE PLAY

The essence of social and communicative competence as well as the implementation of games on the formation of senior preschoolers' socio-communicative skills has been considered in the article. The methods of pedagogical monitoring children's relations in the play activity is investigated as well as the need for creating the atmosphere of children's friendliness, mutual aid and caring attitude towards each other is emphasized. The organizational and pedagogical conditions for the formation of socio-communicative competence of senior preschoolers by means of role play have been defined. The training sessions on the formation of this competence have also been worked out.

Keywords: competency-based education, formative stage of the research, role-play, senior preschooler, social and communicative skills of senior preschoolers, socio-communicative competence.

Постановка проблеми. Формування соціально-комунікативної компетенції сьогодні є пріоритетним напрямом компетентнісного підходу. В умовах сучасних соціально-культурних перетворень та входження України до європейського освітнього простору необхідні нові підходи до навчання та виховання дітей у контексті дошкільної освіти. Дошкільний

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

вік є сензитивним періодом для початку формування багатьох базових рис, у тому числі і для становлення соціально-комунікативної компетенції дитини. Слід зазначити, що дошкільна установа зобов'язана створити належні умови для розвитку дитини до кінця дошкільного віку.

Упровадження цієї компетенції до виховного процесу сучасної дошкільної освіти є необхідним для повноцінного розвитку дитини старшого дошкільного віку, формування у неї здібностей та можливостей, необхідних для самостійного розв'язання різних життєвих проблем; здатної до співпереживання; готової до вільного гуманістично орієнтованого вибору, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної та відповідальної дії в політичному, економічному, професійному і культурному житті; яка поважає себе й інших; терпима до представників інших національностей; незалежна в думках та відкрита для іншого погляду й несподіваної думки [2, 22 – 24].

Зміст поняття “соціально-комунікативна компетенція” ми розглядали, виходячи з “Базового компонента дошкільної освіти”, де воно визначається як: 1) обізнаність дошкільника з різними соціальними ролями людей; з елементарними соціальними та морально-етичними нормами міжособистісних взаємин; 2) уміння дотримуватися відповідних правил під час спілкування; 3) здатність взаємодіяти з особами, які оточують дитину, тобто узгоджувати з ними свої дії, поведінку; усвідомлювати власне місце в певному соціальному середовищі; позитивно сприймати себе; 4) уміння співпереживати, співчувати, допомагати іншим; 5) володіння відповідними способами комунікації в різних життєвих ситуаціях [1, 1 – 10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичному з'ясуванню змісту дефініцій “соціальна компетенція” присвячені численні дослідження таких зарубіжних науковців як Л. Берестова, Г. Білицька, І. Зимня [3], Р. Барнетт, Н. Калініна, В. Максимов, Дж. Равен, С. Оден, М. Семруд-Клікман та ін.

За мету у статті поставлено завдання описати організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку, які впроваджувалися нами на формувальному етапі проведеного експерименту.

Експериментальна робота з формування соціально-комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку здійснювалася нами на основі теоретичних положень та практичних

результатів констатувального етапу дослідження. Численні спостереження за дітьми у щоденній ігровій діяльності показали, що вони зазвичай прагнуть, але часто не вміють вступати в контакти, обирати відповідні способи спілкування з однолітками, виявляти ввічливе, доброзичливе ставлення до них, слухати партнера, розмовляти з дотриманням норм мовленнєвого етикету. У дитячому колективі, на жаль, не завжди проявляються толерантність, дружельюбність. Загальновідомо, що здатність до взаємодії з іншими становить основний зміст соціально-комунікативної компетенції як необхідний елемент самореалізації людини, її успішності в різних видах діяльності, прихильності до неї осіб, котрі складають її оточення. Формування цієї важливої здатності є неодмінною умовою нормального психічного розвитку дитини, а також одним з основних завдань її підготовки до навчання у школі. З огляду на це формувальний етап експериментальної роботи був спрямований нами на створення передумов для вдосконалення соціально-комунікативних умінь старших дошкільників.

Як ми вже зазначали, гра в старшому дошкільному віці є провідним видом діяльності і водночас важливим ефективним і доступним способом формування та розвитку соціально-комунікативних навичок дітей. Саме під час гри вихованці оволодівають нелегким мистецтвом взаємодіяти та спілкуватися з дорослими й однолітками.

Використання ігор дає змогу реалізувати низку важливих завдань із формування соціально-комунікативних навичок дошкільників:

- виховання позитивного ставлення до однолітків;
 - розвиток у дітей уміння враховувати інтереси та думки однолітка, проявляти у вчинках толерантність і чуйність;
 - вироблення вміння узгоджувати свої дії з діями товаришів, демонструвати самостійність та відповідальність;
 - прищеплення потреби налагоджувати позитивні взаємини з дорослими та ровесниками, прагнення і розвивати ці відносини;
 - відтворення дитиною в ігровій діяльності засвоєних уявлень соціального характеру і системи соціальних відносин із особами, котрі її оточують.
- Розв'язання перелічених завдань можливе за умови застосування комплексної ігрової діяльності, що передбачає інтеграцію її змісту, форм і методів із метою формування соціально-комунікативних навичок та умінь дітей старшого дошкільного віку.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до сформульованої нами гіпотези упродовж експериментального дослідження ми прагли довести, що формування соціально-комунікативної компетенції відбуватиметься ефективно за таких умов:

- застосування комплексу спеціальних ігор для розвитку вмінь та навичок взаємодії з іншими;
- створення необхідного предметно-розвивального середовища, котре активізує ігрову діяльність дітей і розвиває їх здібності налагоджувати контакти;
- правильна організація ігор та належне керівництво ними.

Нами виокремлено організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції у дітей старшого дошкільного віку засобами ігрової діяльності, які й стали основою проведеної експериментальної роботи (рис. 1).

Експериментальна перевірка ефективності наведених організаційно-педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку проводилися протягом 2013 – 2014 рр. на базі експериментальних дошкільних закладів Дрогобицького дошкільного навчального закладу № 15 “Лелеченька” (м. Дрогобич Львівської області) та Трускавецького дошкільного навчального закладу “Ялинка” № 2 (м. Трускавця Львівської області).

Організація експериментальної роботи включала три етапи: навчальний, розвивальний та формувальний.

Перший (навчальний) етап передбачав роботу з педагогами; другий – (розвивальний) мав на меті створення відповідного ігрового середовища у групах, а останній, третій (формувальний) був спрямований на практичне застосування ігрових технологій в умовах ДНЗ.

Система роботи з формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку здійснювалася нами на формуальному етапі проведеного експерименту.

У структурному плані аналізовані організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції містять три компоненти: *перцептивний, комунікативний та соціальний*. Їх умовне виокремлення допомагає глибше зрозуміти сутність досліджуваної нами проблеми.

Стисло охарактеризуємо кожне із названих компонентів. *Перцептивний* компонент передбачає розвиток умінь дитини усвідомлювати та вербалізувати власний стан та стан людей, котрі її оточують, а також враховувати його у взаєминах з ровесниками і дорослими.

Розуміння свого зовнішнього та внутрішнього стану є досить значущим для дітей 5 – 6 років, адже вони “прислуховуються” до власного “Я”, своїх бажань та почуттів. Значно важче для вихованців усвідомлювати та вербалізувати вчинки і почуття інших осіб. Невміння зрозуміти однолітків часто провокує конфлікти та конфліктні ситуації, спричиняє спалахи агресії. Тому дуже важливо розвинути вміння старших дошкільнят зважати не лише на власне “Я”, а й поважати особистість інших. Задля цього дитину необхідно спонукати до активної внутрішньої роботи при опануванні соціального змісту стосунків.

Комунікативна складова соціально-комунікативної компетенції представляє вміння дітей ефективно спілкуватися.

Соціальний компонент аналізованих якостей старших дошкільнят увиразнюється як їх уміння знаходити ефективні форми взаємодії з дітьми та дорослими, зберігати власну індивідуальність та прагнення більш-менш самостійно реалізувати себе в будь-яких умовах соціального буття, адекватність поведінки усталеним соціальним нормам. Цей компонент проявляється, головним, чином, у ставленні до інших, у прагненнях і домаганнях дитини, реалізується в її діяльності, забезпечуючи тим самим соціальний розвиток як процес засвоєння певного обсягу інформації, системи ціннісних орієнтацій, формування досвіду взаємодії та співжиття з іншими людьми.

Запропоновані нами організаційно-педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку за умови успішного впровадження дають змогу сприяти становленню їх особистості в умовах ДНЗ. Засобами реалізації зазначених умов визначено різноманітні види ігрової діяльності: ігрові вправи, сюжетно-рольові та комунікативні ігри, а також ігри-драматизації тощо.

Проаналізуємо детальніше організацію роботи за запропонованою схемою. Насамперед вона передбачала проведення циклу *тренінгових занять*.

Метою численних тренінгів було розширення можливостей установлення контактів у різних ситуаціях спілкування; відпрацювання навичок розуміння себе, інших людей та взаємин між ними; оволодіння азами ефективного слухання; активізація процесів самопізнання та самоактуалізації; усунення комунікативних бар'єрів.

Формувальну роботу з дітьми планували таким чином. Корекційно-розвивальна програма була розрахована на 3 місяці по 2 зустрічі

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНОКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

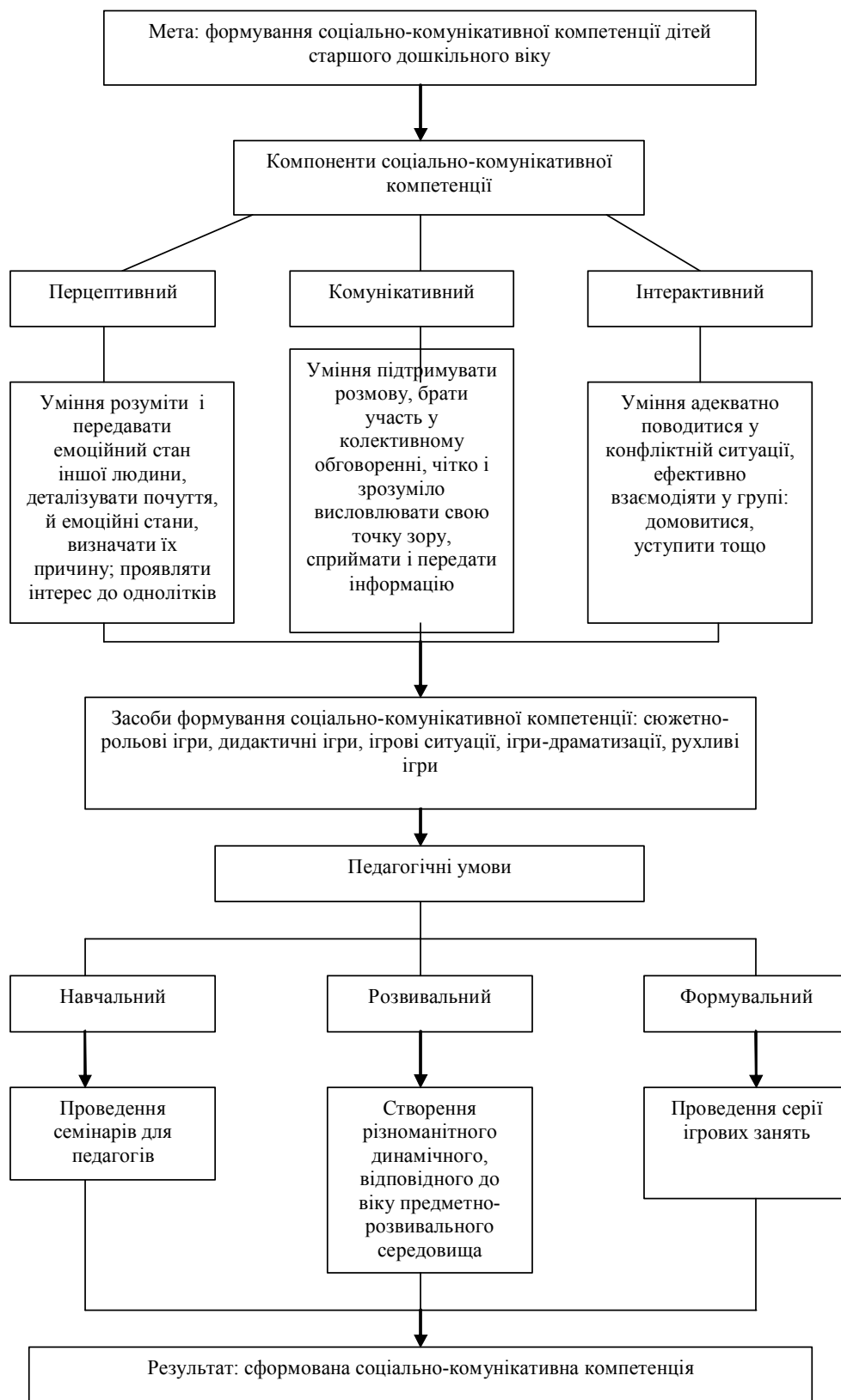

Рис. 1. Експериментальна робота

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

щотижня (загалом – 24 зустрічі: з них – 16 тренінгових занять і 8 зустрічей для проведення сюжетно-рольових ігор). Заняття тривалістю до 1 год. проводили в час, передбачений для ігрової і самостійної діяльності дітей. Програма призначена для групи з 8 – 12 осіб. Місце проведення тренінгових занять – кімната для роботи з дошкільниками.

Зустрічі проходили з дотриманням основних засад проведення занять у формі тренінгу, а це принципи:

1) *вільної участі*: дітям дозволяється брати (чи не брати) участь у грі за власним бажанням, вільно “виходити з гри” та спокійно повертатися;

2) *взаємодопомоги*: кожен має право висловлюватися та бути вислуханим, а також право вибору;

3) *усвідомлення*: кожна дитина виконує ігрові дії в тому разі, якщо розуміє їх. Старші дошкільники з підвищеною тривожністю зазвичай перепитують по кілька разів, коли їм щось незрозуміло; у деяких дітей запитання виникають під час гри, тому таких вихованців на початку гри треба активізувати шляхом певних запитань: Як ти зрозумів це завдання? Повтори, будь ласка, що ми зараз робитимемо. Вихователь-тренер має бути упевнений у тому, що діти добре зрозуміли своє завдання;

4) *рефлексії*: для оцінювання ефективності і закріплення результату тренінгу важливо отримати зворотний зв'язок від дітей. Із цією метою вони висловлюють власні погляди, відповідаючи на запитання тренера про те, що їм більше або менше сподобалося, яких навичок набули, де і коли їх можна застосовувати.

Програма тренінгів включала кілька етапів змістової роботи, які були чітко структуровані, що давало змогу одночасно проводити дослідження за кількома напрямками.

Охарактеризуємо стисло основні етапи змістової роботи.

I. Знайомство і визначення норм та правил у групі.

Під час знайомства учасників розпочинається налагодження внутрішньої робочої атмосфери, від стану якої залежить подальший перебіг дослідження. Необхідно звернути увагу на такі ключові моменти цього етапу:

1. Знайомство передбачає представлення кожного учасника групі. Йому пропонують розповісти дещо про себе, свої вподобання. Під час представлення ми спостерігали за поведінкою учасників групи, за їх сприйняттям виступів інших дітей, і виявили наявність неприязні між певними дітьми. Також увага приділялася власне

характеру виступу, його зв'язності, відкритості, логічності, ширості.

2. Визначення норм і правил у групі. Вони вводяться поетапно і задаються ведучим тренінгу. Перерахуємо основні норми поведінки учасників дослідження.

- *Умійте слухати один одного*. Це означає уважно дивитися на того, хто говорить, і не перебивати, чекаючи, аби хтось закінчив говорити. Для концентрації уваги на виступаючому можна використати будь-який предмет (кубик, маленький м'яч), який упродовж дискусії передають із рук у руки. Коли хтось виступає, всі інші мовчать.

- *Звертання на ім'я*. У групі необхідно називати учасників поіменно і не говорити про присутніх у третій особі (“він”, “вона”, “вони”).

- *Виявляйте повагу*. Відкритість можлива за умови, що діти засвоять: можна не погоджуватися з чиеюсь думкою, але неприпустимо оцінювати іншу людину лише на основі висловленої нею думки.

II. Цикл тренінгових ігрових занять.

Кожне заняття розпочиналося з привітання. Дітей ознайомлювали із завданням тренінгу. У центрі заняття – проведення спеціально підібраних ігор, спрямованих на розвиток комунікабельності та соціальної компетенції, вміння залагоджувати суперечки і конфлікти; формування позитивних зразків спілкування і правильного вияву емоцій. Завершує заняття процедура прощання.

III. Підведення підсумків роботи тренінгової групи.

Після закінчення кожного заняття відбувалося його обговорення. Воно передбачало відповіді на відкриті запитання (“Що відбувалося під час тренінгу?”, “Що ви помітили упродовж роботи?”, “Що ви думаєте з приводу виконуваних вправ та ігор?”) і давало учасникам можливість поділитися своїми почуттями з іншими, прийти до спільного рішення у спірних моментах, зробити необхідні висновки. Під час обговорень учасники відпрацьовували вміння володіти собою, “чутти” один одного, аргументовано відстоювати свої погляди. Часто цей процес супроводжувався суперечками, які наочно демонстрували самим учасникам їх недостатню компетентність у спілкуванні і налагодженні позитивних взаємин.

Наступним етапом формувального експерименту було проведення серії різноманітних сюжетно-рольових ігор із метою закріплення отриманих упродовж тренінгових занять навичок та позитивних змін.

В ігровому спілкуванні з дитиною педагоги й експериментатори взаємодіяли як партнери, учасники спільної діяльності, котрі не лише вчили

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

вихованців способів спілкування, мистецтву розуміння, співчуття і підтримки один одного, а й самі вдосконалювали власні соціально-комунікативні навички.

Зміст ігрових тренінгів та ігрових занять відповідав компонентам аналізованої нами моделі формування соціально-комунікативної компетенції дітей старшого дошкільного віку. Пропонуємо умовну класифікацію використаних упродовж експерименту сюжетно-рольових ігор (таблиця 1).

відчути себе впевненіше, налагоджувати нові позитивні контакти, проявляючи при цьому творчість.

2. Другий блок використовуваних нами упродовж тренінгу сюжетно-рольових ігор призначений для того, аби навчити дітей, що існують різні погляди і точки зору на будь-який предмет чи питання, що необхідно зважати на позицію іншого, відмінну від власної.

Ігри цієї серії розвивають у вихованців

Таблиця 1.

Систематизація ігор на розвиток соціально-комунікативних навичок

Компонент	Мета	Ігри
Перцептивний	Прищеплення дітям дошкільного віку базових соціально-комунікативних навичок: уміння передавати і розуміти емоційний стан людей, деталізувати почуття й емоційні стани, а також визначати їх причину. Формування інтересу до однолітків, вміння поважати їх думку.	“Чарівні окуляри”, “Закінчи речення”, “Відгадай”, “Посмішка”, “Море хвилюється”, “Знайди пару”, “Передача почуттів” та ін.
Комунікативний	Вироблення навичок вислухати іншого, підтримати розмову, брати участь у колективному обговоренні, чітко і зрозуміло висловлювати власні погляди.	“Компліменти”, “Через скло”, “Магазин іграшок”, “Знайомство”, “Ввічливі слова”, “Невербальна казка”, “Опиши друга” та ін.
Інтерактивний	Засвоєння моделей поведінки в конфліктній ситуації, формування вміння ефективно взаємодіяти у групі.	“Спільний малюнок”, “Сороканіжка”, “Іграшка”, “Тільки разом” та ін.

Робота з активізації соціально-комунікативних навичок старших дошкільників охоплювала три блоки.

1. Перший із них спрямований на розвиток уміння враховувати позицію співрозмовника. Для цього використовували ігри, що вчать правильно розуміти і передавати емоції за допомогою жестів та міміки, деталізувати почуття й емоційні стани, а також з'ясувати їх причини. Наприклад, під час ігор “Відгадай настрій”, “Дзеркало”, “Театр масок” діти мали максимально точно через міміку, рухи, позу виразити певні емоції, а також зрозуміти емоційний стан інших гравців. Для найбільш адекватної диференціації почуттів, визначення їх причин проводили ігри з використанням техніки малювання. Скажімо, вихованцям пропонували зобразити в кольорі свій настрій, а потім розповісти, яке саме почуття чи емоцію передає той чи той відтінок.

Зазначені ігри розвивають здатність краще розпізнавати і розуміти внутрішній стан іншої особи, розширюють емоційний досвід старшого дошкільника; замкненим дітям дають можливість

доброзичливість, чуйність і співчутливість до інших, уміння висловлювати власну точку зору, не нехтуючи при цьому інтересами однолітків.

Для прикладу наведемо опис кількох ігор.

Гра “Хто має рацію?”. Дітям розповідають коротку історію (ситуацію) з життя групи. Старші дошкільнята мають з’ясувати, хто правильно вчинив у розглядуваній ситуації, пояснити свій висновок. Інші діти можуть заперечити і довести свою правоту. Упродовж гри треба стежити за тим, аби гравці висловлювалися, спокійно, доброзичливо, враховуючи погляди співбесідника.

Гра “Що відчуваєте?”. Ведучий називає будь-яке словосполучення або слово, наприклад: “Падає дощ”. Дитина розповідає, що вона відчуває стосовно цього. Інші вихованці слухають, а потім погоджуються або заперечують.

Як бачимо, другий блок тренінгових ігор орієнтований на активізацію комунікативної діяльності старших дошкільників. Основний зміст цих ігор становлять обмін інформацією, вміння будувати зрозумілі висловлювання, задавати запитання.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для формування перелічених умінь видається ефективною гра “Інтерв’ю”. У ній дітям пропонують не просто задавати запитання, а й підтримувати певну логіку інтерв’ю – щось уточнити, перепитати, з’ясувати, а для цього необхідно навчитися уважно слухати, вникати у розповідь комунікативного партнера.

3. І зрештою третій блок ігор спрямований на активізацію кооперації дітей старшого дошкільного віку. Основний зміст ігор передбачає узгодження дій старших дошкільників для досягнення спільної мети, організацію і здійснення спільної діяльності. Багато її сюжетно-рольових ігор сприяють розвитку умінь встановлювати контакти. Загальновідомо, що для цього необхідно викликати довіру, інтерес співбесідника, використовуючи невербальні та вербальні засоби. Перелічимо кілька ігор, які розвивають вербальні і невербальні навички налагодження контактів. Наприклад, ігри “Компліменти”, “Добрі слова”, “Чарівна труба” вчать дітей установлювати доброзичливі взаємини. Ігри “Секрет”, “Пустіть у будиночок” допомагають дітям освоїти оптимальні форми спілкування. Для оволодіння невербальними комунікативними доцільно проводити ігри “Через скло”, “Чарівник”, “Хто тут?”, “Автобус”, під час яких дітям пропонують “поговорити” за допомогою жестів та міміки. Упродовж ігор “Знайди пару”, “Ми в контакт” діти поглядом чи жестами домовляються про виконання однакових рухів.

Розвитку вміння узгоджувати думки, взаємодіяти, знаходити спільне рішення сприяють ігри зі створенням проблемних ситуацій. Наприклад, гра “Похід”. Групі дітей потрібно домовитись, які предмети їм знадобляться в поході, а без яких можна обійтись. Для цього кожен вихованець висловлює свою думку, аргументує її, вислуховує пропозиції товаришів, і аж тоді спільними зусиллями знаходять розв’язок проблемної ситуації. За таким принципом проводять ігри “Невідомі світи” (домовитись про обмін з інопланетянами), “Чарівний

магазин” (можна обміняти негативну рису свого характеру на позитивну, переконавши продавця чіткими аргументами, що це є надзвичайно важливо).

Усі наведені нами ігри сприяють формуванню навиків колективної діяльності старших дошкільників. Отже, представлені ігрові блоки, використовувані під час тренінгів, постають ефективним засобом активізації комунікативної та соціальної діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Висновки. Проведена нами робота значною мірою вплинула на розвиток навичок взаємодії. Спостереження за життям старших дошкільнят у групі, за різними видами їх діяльності засвідчили, що загальний рівень комунікабельності, соціальної активності та ініціативності вихованців суттєво підвищився.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у реалізації наступного етапу формувального експерименту – проведення серії різноманітних сюжетно-рольових ігор із метою закріплення отриманих навиків та позитивних змін упродовж занять.

1. Базовий компонент дошкільної освіти [Електронний ресурс] / [авт. кол-в: Богуш А.М., Бельська Г.В., Богінч О.Л. та ін.]. – К.: Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, 2012. – 26 с. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/690/bazovij_komponent-doshkilnoi_ospiti_v_ukrajini/.

2. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці / І. Гушлевська // Шлях освіти. – 2004. – № 3. – С. 22 – 24.

3. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. Авторская версия. [Электронный ресурс] / Зимняя И.А. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 40 с. – Режим доступа: http://old.vvsu.ru/dap/development_program/files/zimnyaya.pdf.

Стаття надійшла до редакції 23.06.2015

“Кожен педагог, – вважає В.О.Сухомлинський, – повинен глибоко знати ... індивідуальність кожного учня, джерело його розумового, морального і емоційного розвитку”.

Василь Сухомлинський
видатний український педагог

